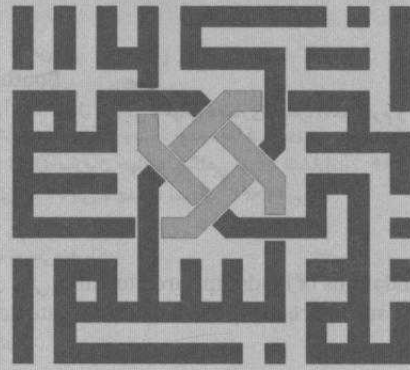

اصول طراحی، مبانی معماری منظر

(تلفیق فرم و فضا با اسقاط، از زبان طراحی سایت)

تألیف نورمن کی. جت

ترجمه

دکتر سید محمد رضا خلیل نژاد	مهندس رضا فرهادی
عضو هیئت علمی دانشگاه بیرجند	مدرس دانشگاه هرمزگان

سرشناسه: بوث، نورمن کی.

Booth, Norman K.

عنوان و نام پدیدآور: اصول طراحی و مبانی معماری منظر: (تلفیق فرم و فضا با استفاده از زبان طراحی سایت)/ تألیف نورمن کی بوث؛ ترجمه رضا فرهادی، سیدمحمد رضا خلیل نژاد.

مشخصات نشر: تهران: سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۶۳۰ ص.: جدول، نمودار؛ ۲۲×۲۲ سم.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۳۰۸-۸

یادداشت: عیت مرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Foundations of landscape architecture

integrating form and space using the language of site design, c20. 2

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: تلفیق فرم و فضا با استفاده از زبان طراحی سایت.

موضوع: معماری منظر

موضوع: Landscape architecture

شناسه افزوده: فرهنگ رضا، ۱۳۰۴ - مترجم

شناسه افزوده: خلیل نژاد، سید محمد - مترجم ۱۳۵۹ - مترجم

شناسه افزوده: سازمان جهاد دانشگاهی تهران، انتشارات

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ الف ۹۰۹ SI ۴۷۰

رده بندی دیویی: ۷۱۲

شماره کتابشناسی ملی: ۴۹۷۶۵۴۴

سازمان تهران

اصول طراحی و مبانی معماری منظر: تلفیق فرم و فضا با استفاده از زبان طراحی سایت

تألیف: نورمن کی بوث

ترجمه: مهندس رضا فرهادی - دکتر سید محمد رضا خلیل نژاد

ویراستار علمی: دکتر محمدجواد مهدوی نژاد

ویراستار ادبی: اکرم عارفی

ناشر: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران

طراح جلد و صفحه آرا: مریم خسروی

ناظر چاپ: احمد آرش

لینوگرافی: چاپ رفاه

چاپ و صحافی: چاپ رفاه

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰,۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول/ زمستان ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۳۳-۳۰۸-۸

ISBN: 978-600-133-308-8

<http://jahat.ir>

en.jahat@gmail.com

فروشگاه کتاب: ۶۶۹۷۳۴۲۳

نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۸۶-۱۳۱۴۵

تلفن: ۶۶۹۵۵۷۵۳ - تلفکس: ۶۶۹۵۴۳۶۸

تلفن مراکز بخش: ۶۶۴۹۰۷۴۲ - ۶۶۴۹۰۷۴۱

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف یا ناشر تکثیر و کپی نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

پیشگام مترجمان

تا ده سال پیش اصول طراحی و مبانی معماری منظر یکی از ارکان بهبود فضای زیست و ارتقای کیفیت فضای باز و سبز شهری و پیرامون شهری است. دانشجویان در رشته‌های سه‌گانه مهندسی، معماری منظر، و مهندسی طراحی محیط زیست دروسی در زمینه اصول طراحی منظر می‌خواندند که کمبود کتاب‌های متنوع و جامع دانشگاهی که دربرگیرنده تمام موضوع‌های مورد نیاز باشد، یکی از مشکلات مزمن تبدیل شده است. با وجود چاپ و انتشار کتاب‌های جدیدی در زمینه اصول معماری منظر در ایران که بیشتر آن‌ها محصول ترجمه اساتید و محققین علاقمند می‌باشد، همچنان کمبود منابع روزآمدی که مبانی تئوری را با مثال‌ها و تصاویر کاربردی تلفیق کرده‌اند، حس می‌شود. کتاب اصول طراحی و مبانی معماری منظر نوشته پروفسور نورمن کی. راباناد برجسته و ممتاز دانشگاه ایالتی اوهایو در آمریکا می‌باشد، ایشان بیش از ۳۱ سال تدریس، رهبری طراحی منظر محوطه‌های مسکونی و ویلایی، مهندسی سایت، اصول طراحی منظر مقدماتی، محاسبه جزی و طراحی سایت و کارگاه‌های طراحی منظر را در رشته معماری منظر عهده دار بوده‌اند. ایشان این فرصت را در اختیار مترجمین قرار دادند تا نسبت به ترجمه و انتشار این منبع علمی کاربردی اقدام نمایند.

مترجمین که خود از دانش آموخته‌های رشته معماری منظر می‌باشند، سعی نمودند تا با ترجمه‌ای سلیس و روان این فرصت را در اختیار دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری قرار دهند تا با در دست داشتن یکی از قوی‌ترین کتب آموزشی-دانشگاهی اصول طراحی و مبانی معماری منظر، ارتقای کیفی طرح‌ها و پروژه‌های دانشجویی‌شان را سرلوحه کار خویش سازند.

ساختار کتاب به نحوی سازماندهی شده تا شکل‌ها و فرم‌های اصلی در معماری منظر را در قالبی نظام‌مند و دسته‌بندی‌شده به مخاطب معرفی نماید. در مورد هر فرم یا کیفیت هندسی، پس از معرفی ویژگی‌های خاص هندسی، به کاربردهای آن در معماری منظر اشاره مستقیمی شده است. به علاوه در آخرین قسمت هر فصل به دستور کارهای هر فرم به طور ملموس و حرفه‌ای اشاره شده است. این سازماندهی موجب می‌گردد که حتی مخاطبین آماتور و دانشجویان مقطع کارشناسی و حتی مهندسان مشغول به کار در ادارت دولتی و شرکت‌های خصوصی، بتوانند همچون شناسایی در دریای فرم‌ها و اصول طراحی و مبانی معماری منظر شنا نموده و حس غرق شدن در گردابی از فرم‌ها و اصول گیج‌کننده را نداشته باشند.

علاوه بر نحوه سازماندهی، قالب و کیفیت بسیار بالای مطالب هر بخش؛ نام بردن از پروژه‌های اجرایی و معماران منظر معاصر؛ نامشان در سرتاسر دنیا شناخته شده است، نقطه قوت دیگری است که باعث می‌گردد مخاطب در حین آشنایی و تسلط بر فرم‌ها و اصول طراحی معماری منظر؛ با کار معماران معاصر نام‌آشنا می‌گردد. این جهان پیوند خورده تا در صورت نیاز با مراجعه به منابع برخط و با ورود به تارنمات مشخصه معماری منظر و سایر مراجع قابل دسترس، به طور عمیق‌تری با کیفیت کار افراد مطرح در این زمینه آشنا شود. این ویژگی کتاب به طور ویژه برای محققان و دانشجویان مقاطع تحصیلات عالی ارزش فوق‌العاده‌ای دارد.

مترجمان این اثر امیدوار هستند که کتاب حاضر بتواند تأثیر قابل توجه و مهمی را در عرصه آموزش و پژوهش معماری منظر ایران به جای گذارد. لذا، جدا از مال امتنان خواهد بود نظرات اساتید و دانشجویان و پژوهشگران ارجمند به مترجمان ارسال شود. چ‌پ‌های بعدی مورد توجه و اعمال قرار گیرد.

با آرزوی ایرانی زیباتر و لطیف‌تر

مهندس رضا فرهادی دکتر سید محمد رضا خلیل نژاد

فصل اول: فرم منظر	۷	مفاهیم بنیادی
فصل دوم: فضای منظر	۴۹	

فصل سوم: خط مستقیم	۹۷	فرم های راست گوشه
فصل چهارم: مربع	۱۱۹	
فصل پنجم: مستطیل	۱۵۳	
فصل ششم: شبکه	۱۷۱	
فصل هفتم: متقارن	۲۲۳	
فصل هشتم: نامتقارن	۲۶۹	

فصل نهم: خطوط مورب	۵	فرم های زاویه دار
فصل دهم: مثلث	۳۳۹	
فصل یازدهم: چند ضلعی ها	۳۹۱	

فصل دوازدهم: قوس	۴۲۵	فرم های مدور
فصل سیزدهم: بیض	۴۵۷	
فصل چهاردهم: بیضی	۵۰۳	
فصل پانزدهم: منحنی	۵۳۷	

فصل شانزدهم: ارگانیک	۵۷۵	سایر فرم ها
----------------------	-----	-------------

نمایه	۶۱۳
-------	-----

مقدمه مؤلف

طراحی در معماری منظر همانند معماری، چیده و چندبعدی است که هدفش خلق محیط‌هایی است که با سایر ربا ف، پیمونی سازگار و مانوس باشد، ویژگی‌ها، خواسته‌ها و نیازهای کاربران را برآورده سازد، میراث فرهنگی موجود را وارد ترکیب کار کند، پایداری (توسعه پایدار محیط) را مدنظر داشته باشد و ضرورت‌ها و نیازهای عملکردی را یکپارچه و هماهنگ سازد. افزودن بر همه این هدف‌های اصلی، طراحی در معماری منظر کوشش است برای طرح‌ریزی و تقویت «فضا» به عنوان عرصه‌ای برای فعالیت‌ها و خشنود و لذت آدمی. «فضا» کلیتی نامرئی در منظر است که اشخاص با حضورشان در منظر، آن را پر و اشغال می‌کنند و از آن بهره می‌برند. فرایند خلق فضا، به در محیط خصوصی مانند باغچه خانه و چه در فضاهای عمومی بزرگ‌تر، باعث شده است که طراحی معماری منظر از حرفه‌های طراحی محیط و طراحی باغ متمایز شود.

یکی از مهم‌ترین راهکارهای خلق و ایجاد فضا در منظر فرم است. فرم شاکله و استخوان‌بندی دوبعدی و سه‌بعدی است که فضای منظر را قالب‌بندی می‌کند و به آن ساختاری منظم و سازماندهی شده می‌بخشد.

فرم خوب، عنصری حیاتی برای منظر است؛ زیرا اسکلت‌بندی اصلی طرح به‌شمار می‌رود. همانند اسکلت‌بندی جانور یا اسکلت فلزی یک ساختمان، فرم نیز بر اندازه کلی، تناسب‌ها و حجم طرح منظر و همچنین بر روابط بین آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

سر، - ختار، بیشتر در منظرهای معمارانه‌ای که از فرم‌های راست‌گوشه تشکیل شده‌اند، دیده می‌شود و در منظرهایی که فرم‌ها از الگوهای طبیعی پیروی می‌کنند، کمتر نمود دارد. فرم ساختاری، بیشتر با شکل‌های هندسی پایه همچون مربع، دایره و اجزای آنها پدید می‌آید. فرم‌ها همچنین ممکن است ارگانیک و اشکال‌های طبیعی گرفته شده باشند. فارغ از اینکه فرم‌ها چه خاصه‌هایی داشته باشند، ما آنها را در منظر معمولاً در لبه میان شکل‌ها، عناصر و مصالح سه‌بعدی زمین می‌بینیم. فرم به‌صورت سه‌بعدی هم بیان می‌شود که در پله‌ها، دره‌ها و دیوارها، بناها و ساختمان‌ها، در توده‌ها و پوشش‌های گیاهی و خطوط آسمان، سطح زمین دیده می‌شود.

این نکته بسیار مهم است که فرم، اساس و بنیان فضا در منظر است. مقیاس این فضا، تناسب‌ها، جهت و راستا، و نیز کارکرد، معنای فضای بیرونی تا اندازه بسیاری بستگی به خطوط مشخص‌کننده طرح در سطح زمین و بیان سه‌بعدی آن دارند؛ مانند کیفیت حجم معمارانه که به‌طور یقین با پلان کف، دیوارها و سقف رابطه دارد.

در اصل، اینکه اشخاص چگونه در فضا حرکت کرده و آن را تجربه می‌کنند

به این مربوط می‌شود که آن فضا چه ساختاری دارد و این‌گونه است که فرم نیز حس و حال منظر را به‌وجود می‌آورد. حس‌های شاعرانه، حماسی، جست‌وجو، کشف و... همگی ویژگی‌های بالقوه منظرند که از شکل فرم‌ها تأثیر می‌گیرند. در آخر اینکه، سبک نیز با فرم در ارتباط است. سبک‌های گوناگون کلاسیک، مدرن، رمانتیک، پست‌مدرن و... هر کدام به مجموعه مشخصی از فرم‌ها و ایده‌ها و ترکیب آنها بستگی دارند.

اگرچه سازماندهی و ترکیب خوب فرم‌ها برای یک طرح معمارانه منظر لازم و ضروری است، اما این فقط یکی از آیتم‌هاست. فرم به‌تنهایی تضمینی برای دستیابی به یک طرح منظر خوب و مؤثر نیست. ترکیب‌بندی ماهرانه فرم‌ها در منظر باید با در نظر گرفتن ویژگی‌های سایت، ویژگی‌های کاربرانی که می‌خواهند از منظر استفاده کنند، کاربری، راهکارهای پایدار و استفاده از دید خلاقانه و هوشمندانه در طراحی منظر همراه باشد. همچنین، فرم باید به‌عنوان اساس و بنیانی برای حجم‌های فضایی بعدی عمل کند. برای طراحان تازه‌کار آسان‌تر است که فقط روی یک الگوی تکرار تمرکز کنند و تجربه فضا را که مهم‌ترین کیفیت منظر است، فراموش نکنند. همچنین باید دانست که فرم فقط یک اساس و بستر است و در نهایت باید احاطه درست و مناسب عناصر و مواد و مصالح است که این فرم بیان می‌شود.

طرح منظری که چارچوب ساختارش درست باشد، اگر مصالح و روش به‌درستی انتخاب شود، می‌تواند به‌خوبی تجربه و درک شود و در یاد بماند؛ اما اگر انتخاب مصالح درست نباشد، چنین تجربه و درکی رخ نخواهد داد. بنابراین، ترکیب‌بندی فرم‌ها باید با بررسی صحیح در همه مراحل فرایند طراحی انجام شود. در آخر اینکه، فرم به‌سادگی یکی از چند ابزار مورد استفاده برای طراحی طرح منظر است و طراحی با فرم پایان نمی‌یابد.

موضوع این کتاب شرحی نوشتاری و گرافیکی درباره روابط درونی میان فرم و فضا است، دو کلیت دوسویه و مکمل که هر دو برای تحقق یافتن به یکدیگر وابسته اند. در این کتاب تأکید روی استفاده از فرم برای مشخص کردن فضا در طراحی معماری منظر در سایت است. این گونه طراحی دربر گیرنده پروژه های گوناگون همچون پارک ها، میدان های شهری، حیاط ها و محوطه ها، فضاهای ورودی، باغ ها، سایت های مسکونی و... است. طراحی سایت، مقیاسی انسانی از معنای منظر است که در آن معنا و هنر و مهارت دست به دست هم می دهند با محیط هایی که ما آنها را استفاده و تجربه می کنیم، ارتقا بخشند.

در این کتاب نخست مفاهیم، گونه شناسی ها و اصول اولیه فرم و فضا به عنوان اساس طراحی ارائه می شوند، سپس روی گونه شناسی فرم های پایه تأکید می شود؛ تا آنکه کل های راست گوشه و هندسه معمارانه و مرتبط با انسان بررسی می شود و در ادامه به فرم های ارگانیک و شکل های برآمده از طبیعت پرداخته خواهد شد.

در هر فصل عناصر، ویژگی ها، خاص و منحصر به فرد، کاربردها در منظر و دستور کارهای طراحی برای هر گونه فرم، توضیح داده شده و با تصاویر گوناگون نشان داده می شوند. از آنجاکه بسیاری بر آن بوده تا درباره رایج ترین فرم های مورد استفاده در منظر بحث شود، به همان فرصت پرداختن به همه انواع فرم ها نبوده است. هدف این کتاب فراهم آوردن مفاهیم اصلی گونه شناسی های رایج و مرتبط با منظر است؛ با این دید که طراحان همواره راه های تازه ای را برای شکل دادن به منظر جست و جو می کنند و پدید می آورند. از این رو، این کتاب نقطه شروعی برای حرکت است.

لازم است برای طراحان تازه کار نکته ای ظریف درباره سبک گرافیک

به کاررفته در تصاویر این کتاب گفته شود. گرافیک استفاده شده در اینجا به صورتی است که بتوان طراحی منظر را با شیوه‌ای ساده، روشن و خوانا به خواننده انتقال داد. در نتیجه بسیاری از طرح‌ها را می‌توان با مصالح ساده و گرافیکی نشان داد؛ مثلاً برای پوشش گیاهی از یک نشانه و سمبل درخت در سرتاسر یک طرح استفاده کرد. با این همه بهتر است طرح‌ها را به صورت طرح‌های شماتیک، رنگ و صورت و نه طرح‌های نهایی، از این رو، بیشتر طرح‌ها اگر در مقیاس ترسیمی بزرگ‌تر مطالعه شوند می‌تواند در واقع از مصالح و نشانه‌های گیاهی، نوع تنوع استفاده کرد و بدین وسیله هم جذابیت بصری و گرافیکی را افزایش داد و هم اجرا را بهتر کرد.

امید است که خواننده این کتاب با توجه خوبی از فرم‌ها و فضاهای مورد استفاده در منظر آشنا شود و از خواندن این کتاب لذت ببرد. در نهایت اینکه خواننده با تخیل و الهام خویش بتواند به ساختن و سازماندهی طرح منظرش را هدایت کند و به پیش ببرد.